

Baptistengemeente: tussen kerk en opwekkingsbeweging

Het is al vaker in deze kolommen beweerd: baptisten gemeenten leven in de spanningsvolle sfeer tussen kerk en opwekkingsbeweging. En zolang er baptisten bestaan zal dit herhaald moeten worden. Ons geestelijk recht van bestaan te midden van zoveel kerken en gemeenschappen hangt er voor een belangrijk deel van af in hoeverre we dit als baptisten waar weten te maken: te leven tussen kerk en opwekkingsbeweging.

Kerk en Geest

Het woordje *ökerkö* wordt zowel gebruikt voor de geloofsgemeenschap van christenen als voor het gebouw waarin zij samenkomen. Al heel spoedig in de geschiedenis had dat gebouw bij voorkeur iets monumentaals. Hoog en breed stond de kerk te midden van de kleine en bouwvallige huisjes van de gelovigen die haar gebouwd hadden. De *ökerkö* overschreed de grenzen van het menselijke: met haar torens reikte ze tot de hemel en met haar dikke muren en machtige gewelven trotseerde zij de eeuwen. Geloofsgemeenschappen die in zulke kerkgebouwen bijeenkomen nemen iets van het karakter van die gebouwen over. *ökerkö* als geloofsgemeenschap heeft van oudsher de pretentie om in theologie, organisatie en liturgie als een kathedraal de eeuwen te trotseren. Het woordje *ökerkö* duidt op eeuwige goddelijke onveranderlijkheid te midden van de woeling der tijden.

In verband met ons onderwerp moet gewezen worden op de wijze waarop de kerk altijd het pinksterevangelie heeft uitgelegd en toegepast. De kerk heeft haar eigen eeuwigdurende onveranderlijkheid steeds *öbewezenö* met een beroep op het pinksterfeest. De heilige Geest is eens en voor altijd uitgestort op de apostelen en op de kerk der apostelen. De kerk *heeft* de Geest. Door de Geest heeft de kerk deel aan de goddelijke eeuwigheid. In de theologie der klassieke kerken staat het werk van de heilige Geest in dienst van de eigen kerkelijke onveranderlijkheid. Juist op dit punt onderscheidt de opwekkingsbeweging zich van de kerk.

Opwekkingsbeweging en Geest

Anders dan de kerken heeft de opwekkingsbeweging steeds benadrukt dat het pinksterfeest zich voortdurend moet *öherhalenö*. De uitstorting van de Geest op het pinksterfeest in Jeruzalem was de baanbrekende eerste van een serie uitstortingen van de Geest, die zal duren tot aan de wederkomst des Heren. In zijn pinkstertoespraak citeerde Petrus de profeet Joel: *öEn het zal zijn in de laatste dagen, zegt God, dat Ik van mijn Geest zal uitstorten op alle vleesö* (Han. 2:17). De opwekkingsbeweging wijst er op, dat in Jeruzalem de Geest niet werd uitgestort op *alle vlees*. Dat zal pas gebeuren *öin het laatst der dagenö*, wanneer Christus op aarde terug komt om zijn werk af te maken. De opwekkingsbeweging geeft in haar theologie tussen het eerste pinksterfeest te Jeruzalem en de uitstorting van de Geest op alle vlees in de voleinding plaats aan steeds nieuwe uitstortingen van de Geest. Hiermee geeft de opwekkingsbeweging haar eigen geestelijke visitekaartje af: vanaf de vroegste kerkgeschiedenis heeft een opwekkingsbeweging zichzelf gepresenteerd als een *övernieuwd pinksterfeestö*, als een *önieuwe uitstorting van de Geestö*.

Talrijke voorbeelden zouden hier genoemd kunnen worden, van de Montanisten uit de tweede eeuw, via de opwekkingsbeweging rond John Wesley in de 18e eeuw, tot de *öJesus-movementö* uit de jaren 1960/70. Ik wil alleen wijzen op een van de kenmerkende overtuigingen van de pinksterbeweging. Volgens pinksterchristenen moet de ervaring van de bekering gevolgd worden door een tweede daaropvolgende ervaring van een *ödoop met de Heilige Geestö*, een soort *öherhalingö* van het pinksterfeest in de sfeer van eigen geloofsgeschiedenis. Met deze opvatting - het is in de kerkgeschiedenis met de stukken aantoonbaar - neemt de pinksterbeweging de grondgedachte van de opwekkingsbeweging aller eeuwen over: tussen pinksterfeest en wederkomst moet de uitstorting van de Geest steeds opnieuw herhaald worden.

Baptisten en de opwekkingsbeweging: we leven ervan en we sterven er aan

De kerk ziet zichzelf als een de eeuwen trotserende onveranderlijke grootheid, waarbij de Geest de geest van haar eigen onveranderlijkheid is. De opwekkingsbeweging daarentegen leeft van vernieuwing, naar het model van de grote vernieuwing op het eerste pinksterfeest. De opwekkingsbeweging heeft de dynamiek om traditionele vormen van kerkelijk leven en eredienst door nieuwe te vervangen. De geschiedenis leert dat een tijd van opwekking ook een tijd van oecumene is: een gemeenschappelijke vernieuwingservaring brengt gelovigen uit verschillende kerken als vanzelf bij elkaar. In de opwekkingsbeweging is de Geest de geest van dynamische vernieuwing, waarin het bestaande en traditionele fundamenteel gerelativeerd wordt.

Baptistengemeenten leven in de spanningsvolle sfeer tussen kerk en opwekkingsbeweging. We willen geen *ökerkö* zijn. We hebben geen apostolische successie die door de eeuwen heen een baptistisch ambt geestelijk zou moeten

legitimeren. We hebben geen dogma's waarin geloofswaarheden voor alle tijden nauwkeurig zijn omschreven. Baptisten gemeenten kennen wereldwijd een menigte van verschillende organisatievormen en wijzen van samenkomen. We zoeken ons geen vaste plek in de wisseling van tijden en culturen. Aan de andere kant willen baptisten ook méér zijn dan opwekkingsbeweging. Opwekkingsbewegingen komen en gaan. Baptisten zoeken de vernieuwing die een opwekkingsbeweging bracht te consolideren in een gemeente. Baptisten gemeenten leven niet van kerkelijke tradities maar van de vernieuwing die de opwekkingsbeweging brengt! Baptisten moeten erg opletten wanneer veel leden uit traditionele kerken naar hun gemeenten overkomen: zoeken ze er echt vernieuwing of eerherstel van tradities en vormen die in hun eigen kerk in onbruik raken? Baptistengemeenten leven van de opwekkingsbeweging. De geschiedenis leert, dat het baptisme doorgaans groeit wanneer het deelneemt aan een opwekkingsbeweging die breder is dan de grenzen van eigen geloofsgemeenschap.

De opwekkingsbeweging: we leven ervan, En soms sterven we er aan. Namelijk wanneer we ons eigen verleden en onze historische gegroeide tradities heilig gaan verklaren. Om dit te actualiseren: het Nederlandse baptisme kraakt in zijn voegen. Organisatorisch, financieel, geestelijk. Vóór we deze crisis organisatorisch en financieel en theologisch gaan regelen moeten we ons als baptisten eerst een vraag stellen die te maken heeft met onze identiteit als gemeente tussen kerk en opwekkingsbeweging: zijn we in deze crisis bezig te sterven aan de opwekkingsbeweging? Zijn we geestelijk verkalkt, zodat we nodig aan een vernieuwende impuls vanuit de opwekkingsbeweging toe zijn? Is datgene wat onze uniegemeenschap onder spanning zet en bedreigt werkelijk afkomstig uit de sfeer van de opwekking? Dan moeten we er eerst aan sterven om er later nieuw van te kunnen leven! Of worden we bedreigd door eigen traditionalisme? Pogingen oude zekerheden te restaureren? Pogingen ons opgedrongen vanuit kerkelijk traditionalisme? Wie het weet mag het zeggen!

Olof de Vries